

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde hazırbulunuşluklarının önemi

Tevfik Fikret KOLOĞLU^a
Öğr. Gör. Mahmut KANTAR^b
Prof. Dr. Mevlüt DOĞAN^c

^a Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar, Türkiye 03200

^b Afyon Kocatepe Üniversitesi, Enformatik Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye 03200

^c Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Fizik Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye 03200

Özet

Bu çalışma, üniversitelerde uzaktan eğitim yoluyla öğretme görevini üstlenecek veya üstlenmiş olan öğretim elemanlarının, uzaktan eğitime başlamadan önce sisteme olan yaklaşımlarının ve uzaktan eğitim yoluyla öğretmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesiyle ilgili ön çalışmaları kapsamaktadır. Uzaktan eğitimin gerekliliği ve son yıllarda uzaktan eğitime olan talebin artmasıyla ilgili güncel açıklamalarda bulunulmuştur. Çalışmada hazırbulunuşluğun önemi ve tespit yöntemleri yanında alt kategorileri olan bilişsel, sosyal ve eğitsel hazırbulunuşluk hakkında tanımlamalar yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan incelemeler sonucunda, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri, uzaktan eğitimdeki kurumsal yapılar ve uzaktan eğitimde görev alan/alabilecek personel yapısı ve önemine değinilmiştir. Kurumsal yapılarda Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Ordu Üniversitesi uzaktan eğitim yapılarıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algıları ve hazırbulunuşluklarıyla ilgili yapılmış olan çalışmalar incelenmiş; uzaktan eğitim algısıyla hazırbulunuşluğun önemi hakkında derleme yapılmış ve Ordu Üniversitesi öğretim elemanlarına uygulanacak olan algı ve hazırbulunuşluk ölçüm yöntemini hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hazırbulunuşluk, Uzaktan Eğitim, Öğretim Elemanları

Abstract

The study includes the preliminary studies concerning the level of the approaches to the system and the presence to the teaching through distance education of the university lecturers in charge of teaching or to be in the process before starting the distant training. In the study current explanations about entailment to the distant training and increasing demand are available. Besides the significance of the presence and evaluation methods, some other definitions dealing with cognitive, social and educational presence have been stated in the study. At the end of the investigations committed by the researcher, the ideas of the lecturers about the distance education, the institutional structures and the equipment of the present and future personnel have also been examined. Concerning with the institutional structures, the information about the distance education systems of the University of Afyon Kocatepe and Ordu University have been presented. The present studies related with the presence and perception of the lecturers about the distant training have been investigated and a review on the distance education perception and presence has been collected and the information about the measurement method to be applied to the lecturers at Ordu University has been presented.

Keywords: The Presence, Distance Education, Lecturers

Kaynak Gösterme

Koloğlu, T. F., Kantar, M. ve Doğan, M. (2016). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde hazırbulunuşluklarının önemi. *AUAd*, 2(1), 52-70

Giriş

Bu çalışma sorumlu yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir. Çalışma aynı zamanda 9-11 Eylül 2015 tarihleri arasında Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen 3. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumuna (ITTES 2015) özet bildiri olarak gönderilmiş ve bildirinin sözlü sunumu yapılmıştır. Bildiri sadece genişletilmiş özet olarak bildiri özet kitabında mevcut olup tam metin bildirisi olarak sempozyuma sunulmamıştır.

Uzaktan eğitim süreci içerisinde bulunan ve bulunmayan üniversite öğretim elemanlarının sistem hakkındaki görüşlerinin bilinmesi, uzaktan eğitime olumlu/olumsuz bakış açılarının unvan, cinsiyet ve yaş gibi demografik yapılarıyla ilişkili olup olmadığının bilinmesi yararlı olacağı düşünülerek çalışmaya başlanmıştır. Ordu Üniversitesinde yeni kurulan Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde, yapıyla ilgili hiçbir çalışma yoktur. Yapılacak olan çalışma neticesinde; ders verecek öğretim elemanlarının seçiminde, yeni açılacak olan programlar karar verme sürecinde, yapılmış diğer çalışmalarla kıyaslanmasında ve onunla ilgili güncel çok fazla çalışma olmayışından ötürü alanyazına de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Uzaktan Eğitim

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) hızlı bir şekilde gelişmesiyle, geleneksel olarak kabul gören ve kullanılan yöntemler de değişmektedir. Öğrenmenin hemen hemen her alanında planlı veya plansız bir şekilde, bilerek ya da bilmeyerek kişilerin uzaktan eğitime olan ilgisinin arttığı ve etkin olarak kullandığı bilinmektedir. Bazen kişiler, uzaktan eğitim algıları olumsuz olmasına rağmen, meslekleri ile ilgili bir videoyu sosyal paylaşım sitelerinde görmesi sonucunda konuya olan yatkınlığı artmakta ve asenkron (eş zamansız) bir uzaktan eğitim materyalini kullanmaktadır. Yine bilişim alanında kullanıcıların birbirleri ile farklı yazılımların sağladığı olanaklarla etkileşim kurarak problemlerini çözebilmektedirler. Uzak masaüstü bağlantısı kurarak, kullanıcılar bir konuyu bilgisayar ekranında uzaktan müdahale ederek öğrenme, problem giderme gibi çalışmalarını yapabilmektedirler. Bu örneklere de bakarak bireylerin farklı alanlardaki öğrenme gereksinimlerine ihtiyaç duymaları ve geleneksel öğrenme yöntemi ile gerçekleştirilemeyen öğrenmeler günümüzde ancak uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilebilmektedir (Berk, 2004).

Uzaktan eğitim, fırsat eşitsizliğine önemli bir çözüm getiren, arzu eden bireylere ömür boyu eğitim sağlayan, beraberinde eğitimin toplumsal ve bireysel hedeflerin yerine getirilmesinde katkıda bulunan, eğitim teknolojilerinden faydalanmaya ve daha çok bireyin

kendi kendine öğrenmesine dayalı olan bir disiplindir (Kaya, 2006). Uzaktan eğitim; öğretene ve öğrenenin mekândan bağımsız, zamana karşı bağımlı, bağımsız veya yarı bağımsız bir şekilde teknolojik gelişmelerin de etkili olduğu değişik yöntemlerle iletişime geçilmesi suretiyle yapılan eğitim şeklidir. Bu ifadeler ışığında uzaktan eğitim tanımının altyapısında internet ve web teknolojisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Zira uzaktan eğitim tarih boyunca kullanılmış bir öğrenme-öğretme şeklidir. Ancak günümüz koşullarında uzaktan eğitimi web tabanlı uzaktan eğitim olarak algılayarak değerlendirmek doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bilgi, kişinin ve bağlı olduğu toplumun gelişmişlik düzeyini ve kültürünü gösteren en önemli faktördür. Birey, öğrenmeyi arzu ettiği konuları ne sürede öğreneceği, ne zaman ve nerede öğrenmek istediğine kendisinin karar verebiliyor olması, öğrenme sürecini kolaylaştıran en önemli unsurlardan birisidir. Böylelikle öğrenmek isteyen bireyler, bilgilerini geliştirmek için zamanlarını daha verimli hale getirerek planlı bir şekilde kullanabilirler (İnan, 2013). İyi bir toplum ve yetişmiş bireylerin oluşmasında, yapılacak olan en önemli yatırım eğitimidir. Bu anlamda bireylerin gelecekte en iyi şekilde hazırlanması gerekir (Çallı, 2002).

Eğitimde tek başına ya da harmanlanmış bir şekilde yer edinmeye devam eden uzaktan eğitim teknolojilerinde, öğrenen tarafından genellikle avantajları nedeniyle tercih edildiği varsayılmaktadır. Öğretene tarafından geleneksel eğitime kıyasla bakış açılarının ne olduğu, sistemin başarılı olacağına olan inançları ve uzun süre geleneksel eğitim yoluyla öğrenmiş ve öğretmiş bireylerin tutumları merak edilmektedir. Zira hemen hemen her üniversitede uzaktan eğitim sistemine geçmiş ve aktif olarak eğitim-öğretimi bu yöntemle de devam ettirmektedir. Üniversiteler gibi ilim merkezlerinde uzaktan eğitimin söz konusu olması, bu eğitimin başarılı olabilmesi için de çalışmalar yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Planlı bir şekilde eğitim veren uzaktan eğitim merkezlerinde öğrenen ve öğretene tarafından sistemi kabul edip hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi öğrenmedeki hizmet kalitesini artıracaktır.

Gerek öğrenen, gerekse öğretene tarafından benimsenmemiş bir öğretim şekli başarılı olamayacaktır. Bu açıdan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sistemiyle öğretmeye teşvik eden unsurların neler olduğu bilinmelidir. Umurhan (2014) tarafından yapılmış olan çalışmaya göre uzaktan eğitim sisteminde ders vermiş öğretim elemanlarını uzaktan eğitime en çok ve en az teşvik eden faktörler belirtilmiştir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime katılmaya en çok teşvik eden faktörler; kampüsteki derslere erişemeyen yeni bir kitleye ulaşma imkânı sunması, çalışma şartları (örneğin; yer, zaman sınırının olmayışı), mekân bağımsızlığı sayesinde boş zaman sunması, öğrenciler için ders esnekliği sağlaması, bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanılmasına olanak sunması olarak belirlenmiştir. Öğretim elemanlarını uzaktan

eğitime katılmaya en az teşvik eden faktörler ise; materyal ve masraflar için ödenek alma imkânı sunması, okulun getirdiği bir yükümlülük olması, iş arkadaşlarının destek ve teşviki, akademik prestiji arttırma fırsatları sunması, kişisel prestij ve statüyü arttırması şeklinde sıralanmıştır.

Eğitimdeki sosyal yapıları çok önemli derecede etkileyebilecek bir unsur olarak kabul edilen uzaktan eğitim, toplum ve birey için gerekli olan bir modeldir. Özellikle hayat boyu öğrenme gereksinimi, geleneksel eğitimden yararlanamama, teknolojilerin gelişmesi ve yaygın hale gelmesi, değişen bilgi çeşitliliği uzaktan eğitimi önemli hale getirmektedir. Uzaktan eğitimin son derece önemli hale geldiği günümüz eğitim sisteminde sistemin daha elverişli olması açısından, öğrenci ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sistemi hakkındaki görüşlerinin alınması, sistemin değerlendirilmesi açısından önemlidir (Özer, 2011)

Yaklaşık bir asır önce mektupla öğretim şeklinde başlayan uzaktan eğitim, günümüzde internet temelli olarak ve daha geniş bir kitleye hitap edecek duruma gelmiştir. Web tabanlı uzaktan eğitim daha etkili ve kullanışlı olduğu kadar olanakları sayesinde yüz yüze eğitime çok yakın bir hale geldiği düşünülmektedir. Sistemin etkili olarak kullanılması, öğretmenlerin yaklaşımıyla da doğrudan ilgilidir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimdeki rolü çok önemlidir. Algılar davranışları etkilemektedir ve etkili bir uzaktan eğitim için algıların belirlenmesi de önem arz etmektedir. Bu sebeple öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algılarının tespit edilmesi, daha etkili bir uzaktan eğitim programı açısından önemlidir. Böyle bir çalışmadan elde edilecek sonuçlardan, hizmet içi eğitimlerle paydaşların ihtiyaçlarını karşılanmasında, planlama süreçlerindeki olumsuzlukların giderilmesinde ve daha etkili bir uzaktan eğitim organizasyonunda yararlanılabilir. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik algıları üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur. Öğretim elemanlarının algısı üzerine yapılmış çalışmalar ise sınırlı sayıdadır. Bu tür çalışmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Gök, 2011).

Eğitim öğretim sürecinde öğrenen ve öğretmenin, sisteme olan yakınlıkları ve hazırbulunuşlukları öğretme sisteminin çok önemli bir girdisidir (Harman and Çelikler, 2012). Mesleki beceriler ne kadar yeterli seviyede olursa olsun yeni bir yöntemle öğretmek için öncesinde bireyin kendisini sınaması veya başka mercilerce bireyin sınanmış olması hazırbulunma anlamında önem kazanmaktadır.

Yapılan araştırma neticesinde 2015 yılında Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından öğrenci yerleştirmelerinde, uzaktan eğitim önlisans ve lisans programlarındaki doluluk oranlarının örgün eğitim doluluk oranlarının birbirlerine yakın

olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç üniversite sayısındaki artışa rağmen uzaktan eğitime olan ilginin giderek artması gerçeğini ortaya koymaktadır.

Tablo 1								
2015 Yılı ÖSYM Öğrenci Yerleştirme Sayıları ve Yüzdeleri								
	ÖNLİSANS				LİSANS			
	Normal Öğretim*		Uzaktan Öğretim		Normal Öğretim*		Uzaktan Öğretim	
	Kontenjan.	Yerleşen	Kontenjan	Yerleşen	Kontenjan	Yerleşen	Kontenjan	Yerleşen
Sayı	516097	49278	10304	9413	501328	479165	2043	1716
%	95,38		91,35		95,57		83,99	

*Toplam sayılara açıköğretim öğrencileri de dâhildir.

Tablo 1'e göre 2015 yılı yerleştirme sonuçlarına göre uzaktan eğitim yerleştirme kontenjanlarının önlisans programlarında %91, lisans programlarındaki yerleşme oranının %84 civarında olduğu görülmüştür. Bu anlamda uzaktan eğitime olan ilginin örgün eğitimle kıyaslandığında birbirlerine yakın olduğu anlaşılmaktadır (ÖSYM, 2015). Üniversitelerin tezsiz yüksek lisans öğrenci kontenjanlarının doluluk oranları da tatmin edici seviyelerdedir. Öğrenenlerin uzaktan eğitimi tercih etmelerindeki yaklaşımların hafife alınmayıp, öğrenenlerin her geçen gün artması beklenen bu potansiyelin en iyi şekilde karşılanması ve gerekli hazırlıkların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Hazırbulunuşluk

Hazırbulunuşluk kavramı hayatımızın neredeyse her aşamasında karşımıza çıkabilmektedir. Çocukların okula belirli bir yaştan itibaren başlatılabilmesi, kişinin 18 yaşından itibaren reşit olması, belirli bir yaştan itibaren oy kullanması ve üniversitelerde lisansüstü öğrenci alımlarında bilimsel hazırlık adı altında ön koşul olarak belirlenen derslerin alınma zorunluluğu gibi durumlar hazırbulunuşluk kavramına örneklerden bazılarıdır. Bu örnekler keyfi bir uygulamadan kaynaklanmadığı gibi hem sistemin hem de bireyin yararı için önem arz etmektedir. Örneğin, 18 yaşındaki bireyin reşit olması bu bireyin bilişsel gelişimini tamamlaması ve bu nedenle toplumda yer alabilecek kişi olmaya hazır olmasından kaynaklanmaktadır. Benzer şekilde, üniversitelerde lisansüstü eğitimlerde bilimsel hazırlık adı

altında alınması gerekli derslerin ön koşul olarak koyulması, o alanda alınacak olan eğitimin ön koşul bilgilerini içerdiği ve bu nedenle ön koşulda belirtilen dersler alınmadığı takdirde öğrencinin başarılı olma ihtimalinin çok düşük olacağı gerçeğinden kaynaklanmaktadır (Demir, 2015).

Yine hazırbulunuşluk kavramının sadece öğrenme faaliyetleri için değil hayatın her bir kademesinde kullanılabilir bir ifade olduğundan yola çıkıldığında; bireylerin öğrenmeye, öğretmeye, bir duruma, bir olaya, bir girişime, bazen de bir felakete karşı hazır olma durumudur hazırbulunuşluk. Bireylerin doğal afetlere karşı eğitilmesi, oluşabilecek bir doğal afette öngörülen olumlu ve olumsuz durumlar karşısında en doğru davranışın bir takım tatbikatların uygulanması neticesinde öğrenilen bilgiler, bir doğal afete hazırbulunuşluk şeklinde ifade edilebilir. Bireyin öğrenme süreci içerisinde iken öğrenmeye istekli oluşu, öğrenmeye yönelik güdülenmesi, amaç ve kazanımlarla ilgili öngörülerinin olması gibi etkenler öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk olarak ifade edilebilir.

Hazırbulunuşluk ile bireyin gelişim sürecindeki olgunlaşma karıştırılmamalıdır. Olgunlaşma, bireyin fiziksel gelişimi ile ilişkilidir ve bireyin çaba göstermesine gerek yoktur. Olgunlaşma zamanla kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Örnek olarak, kalem tutmak için yeterli olgunluğuna erişmeyen bir çocuk ne kadar alıştırmaya yaparsa yapsın, gerektiği gibi kalem tutamayabilir. Hazırbulunuşluk, bireyin olgunlaşması ve öğrenmesi sonucu belirli davranışları gerçekleştirmeye hazır hale gelmesidir. Hazırbulunuşluk, öğrenme ile olgunlaşmanın birbirleri ile etkileşiminin bir ürünüdür ve bireyin zihnen yeni öğrenmelere, yeni yaklaşımlara hazır olması anlamına gelir. Hazırbulunuşluk, bireyin yeni öğreneceği nesneye yönelik becerileri ve bilgileri hatırlama; kullanma ve kontrol etme yeterliliğidir (Fer, 2011). Kısaca, hazırbulunuşluk öğrenenin yeni bilgiyi edinmeye fiziksel, duygusal ve zihinsel olarak hazır olması durumudur (Fer, 2011). Benzer bir şekilde, hazırbulunuşluk, zihinsel ve fiziksel olarak bir tecrübe ve eylem için hazır olma durumu olarak tanımlanmıştır (Webster's New Collegiate Dictionary). Pek çok değişken hazırbulunuşluğu etkilemektedir. Bunlara örnek olarak; öğrenenin gelişim düzeyi, zekâsı, öğrenmeye yönelik tutumu, ön-bilgileri, yetenekleri, alışkanlıkları ve değerleri verilebilir (akt: Demir, 2015).

Thorndike (1971) yazmış olduğu “İnsanın Orijinal Doğası” adlı eserinde öğrenmeye ilgili hazırbulunuşlukla ilgili temel ilkeler ileri sürmüştür (akt: Ünal, 2005);

- *Bir kişi, etkinlik göstermeye hazır ise, etkinliği yapmasına izin verilmesi ona mutluluk verir,*
- *Bir kişi etkinlik göstermeye hazır olduğu halde, etkinliğin yaptırılmaması, bireyde kızgınlık yaratır,*

- *Bir kişi etkinliği yapmaya hazır olmadığı halde yapmaya zorlanırsa kızgınlık duyar.*

Bu anlamda öğreten bireylerin uzaktan eğitim yoluyla öğretme şekline hazırlık yapmaları, istekli olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde bireyin öğretme süreci içerisinde başarılı olabilmesi ancak rastlantısal bir sonuç olacaktır.

Hazırbulunuşluk kavramı üç temel bileşene ayrılarak incelenmektedir. Bunlar sosyal, bilişsel ve eğitsel hazırbulunuşluktur. Sosyal hazırbulunuşluk, eğitim ortamlarında bireylerin kendi aralarında en az iki yönlü etkileşim süreçlerinin oluşturularak bireylerin bir bilgi toplumu haline gelmesini ifade eder. Bilişsel hazırbulunuşluk, bireyin edindiği ya da ulaştığı bilgilerin geçerlik ve güvenilirliğine karar verebilmesi için soru sorması, sorgulaması, analiz ve sentez yapması, tartışması ve değerlendirmesi gerekir. Yani bireylerin eleştirel düşünce becerilerini geliştirmesine olanak verecek ortamların oluşturulmasını zorunlu kılar. Eğitsel hazırbulunuşluk ise bilgiyi tek bir kaynaktan öğrenmek yerine; çoklu ortamlardan bilgiye ulaşma ve ulaşılan bu bilgiyi değerlendirme, zaman ve mekan sınırı tanımadan, diğerleri ile paylaşma ve tartışma, gerekli durumlarda da öğrenilen bu bilgiyi gerçek yaşamda kullanabilmeyi gerektirmektedir (Ünal, 2005).

Uzaktan eğitim çalışmalarının başarılı olmasını etkileyen ön önemli etkilerinden birisi öğretmenlerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitimi kullanmaya başlamaları ile öğretmek için geleneksel öğretim yöntemleriyle kıyaslandığında zaman ve mekan kavramı değişmiştir. Zamandaki değişiklik öğrenme ve öğretme sürecinin yüz yüze olmayacağı ve farklı zamanlarda uygulanabileceği anlamına gelirken, mekandaki değişiklik öğrenen ve öğretmenlerin tek bir ortamda olmayacağı anlamına gelir ve bu iki önemli değişiklik alanında çok iyi öğreticileri dahi zorlayabilir (Doğan, 2013). Öğretmenlerin uzaktan eğitimde rol almaları durumunda yeni bir öğretim yöntemiyle karşı karşıya kaldıklarından ötürü bir kısım ön çalışmalar yapmaları gerekecektir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sistemine uyumlarının oluşması için özverili bir çalışma gerektiriyor olması, geleneksel öğretim tekniğinden vazgeçememe gibi öngörülerinin olması, uzaktan eğitim sistemine olan bakış açılarında çeşitli nedenlerden dolayı olumsuzlukların olması hazırbulunuşluk düzeylerini düşürmektedir. Uzaktan eğitim sisteminde öğretmenler ile ilgili hazırbulunuşluk kavramı, eğitimi veren bireyin bu süreç içerisinde BİT'in kullanımı ve teknolojiden ne derecede istifade ettiği yönündeki istek, beceri ve yapıyla ilgili ne kadar deneyimli olduğunun ölçülmesi ile elde edilen sonucun tanımındır (Dada, 2006).

Yukarıdaki örnekler göz önünde bulundurulduğunda bir duruma karşı hazırbulunuşluk birey ya da bireylerin o durum içerisindeki verimlerini/başarısını etkileyecektir. Örneğin

geleneksel eğitim yöntemiyle faaliyetini sürdüren eğitim-öğretim kurumunda uzaktan eğitim gibi yeni bir yaklaşımla eğitim altyapısı oluşturmadan önce kurucu bireylerce paydaşların hazırbulunuşluklarını analiz etmelidir ki bu analizlerin ışığında sağlıklı çalışmalar yapılabilir. Bu anlamda eğitim kurumlarında uzaktan eğitim çalışmaları yapılmadan önce yöneticilerin, öğrenen ve öğretenlerin yapıya olan hazırbulunuşluk durumlarının incelenmesi önem arz etmektedir. Aksi durumda yapılan çalışmalar yetersiz kalacak ve sistemin başarılı olması mümkün olmayacaktır.

Uzaktan Eğitime Hazırbulunuşluk. Uzaktan eğitimde başarılı olunması için, sistem içerisinde değişik rolleri üstlenmiş olan öğrenen, öğreten ve teknik/tasarım ekibinin görevlerini, yeteneklerini ve hazırbulunuşluk seviyelerini bilmek gerekir. Öncelikli olarak kurumsal yapının oluşması ve öğretenlerin öncülüğünde teknik çalışmaların yapılarak elektronik ortama uygun materyal geliştirmeye hazır olunması uzaktan eğitimde çok önemlidir. Kurumsal yapının içerisinde BİT'i iyi tanıyan ve yönetebilen grafik çalışmaları ön planda olan teknik personelin de rolü büyüktür. Bunun gibi rolleri üstlenecek yeterli sayıda personel olması, bu personelin bilgi ve yeteneklerinin öğretim elemanlarınca da yeterli olduğu inancının oluşması sürecin başarılı olmasında büyük önem taşımaktadır.

Uzaktan eğitimde hazırbulunuşluk tek taraflı olmayıp, yapının içerisinde olan paydaşların tamamını kapsamaktadır. Bir grup öğrenen içerisinde örneğin %10'luk bir kısmın hazır olmaması başarısızlık olarak düşünülemez. Ancak öğreten veya materyal hazırlamadaki teknik ekibin uzaktan eğitime hazırbulunuşluk seviyeleri düşük olması durumunda başarısızlık kaçınılmaz olmaktadır. Öğretenlerin sistemi kabullenmeyip yüz yüze verdiği eğitimle çalışmayı eşdeğer tutarak materyal üretimine/tasarımına gitmemesi, materyal tasarımı aşamasında iken yeterli kurumsal destek görememesi uzaktan eğitime hazır olunmadığı şeklinde yorumlanmalıdır. Bu anlamda kurumsal yapının, gerek teknik personel altyapısını oluşturmasında, gerekse gönüllü olarak uzaktan eğitim sürecine katkı sağlayabilecek öğretim elemanlarının seçiminde sorumluluk sahibi olduğu unutulmamalıdır. Hem BİT kullanımında hem de kendi dallarında başarılı olan öğretim elemanlarının seçilmesi, süreci kolaylaştıracak ve genel anlamda tüm paydaşların motivasyonunu artıracaktır.

Konuyla ilgili olarak Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan "Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar" adlı yönetmeliğin 3. Bölüm 13. Maddesinde öğretim elemanlarının görevlendirilmeleriyle ilgili şu ifade kullanılmıştır:

“Uzaktan öğretim yoluyla verilecek derslerde, dersin yürütülmesinde hangi öğretim elemanlarının görevlendirileceğine; uzaktan öğretim ders materyali hazırlamış veya hazırlayacak öğretim elemanlarına öncelik verecek şekilde eğitim-öğretimi sürdüren ve hizmeti yürüten birim kurulunun görüşü de dikkate alınarak ilgili yükseköğretim kurumunun yönetim kurulunca karar verilir.” şeklinde ifade edilmiştir (YÖK, 2015). Bu yönüyle incelendiğinde YÖK öğretim elemanı seçiminde kişinin yatkınlığının olmasının önemini vurgulamıştır.

Uzaktan eğitime hazırbulunuşluk hakkında yapılmış olan tanımlamalar incelendiğinde yukarıda izah edilmek istenen hazırbulunuşluk kavramı daha iyi anlaşılacaktır. Demir (2015) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitime hazırbulunuşluk kavramının farklı araştırmacılarca tanımları derlenerek aşağıda belirtilmiştir. *Uzaktan eğitime hazırbulunuşluk;*

- *bir bireyin veya bir kuruluşun çevrimiçi yöntemlerle öğrenmenin avantajlarından yararlanabilmesi yeteneğidir (Lopes, 2007).*
- *bireylerin öğrenme tecrübesi kazanmak için fiziksel ve zihinsel açıdan hazır olmasıdır (Borotis and Poulymenakou, 2004).*
- *öğrenmenin kalitesini arttırmak için bireylerin, uzaktan eğitim kaynakları ve çoklu ortam teknolojilerinden yararlanabilmesi yeteneğidir (Kaur and Abas, 2004).*
- *internet gibi elektronik kaynakların kullanımı ile ulaşılması kolaylaşan fırsatları değerlendirme yeteneğidir (Choucri et al., 2003).*

Yukarıdaki tanımlar incelendiğinde uzaktan eğitime hazırbulunuşluk ile herhangi bir bilgiyi genellikle çevrimiçi ortamlar aracılığıyla edinilebilmesinin kastedildiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında uzaktan eğitim süreci içerisinde tüm paydaşların BİT’i etkili bir şekilde kullanabilmeleri ve yine bu alanda kendilerine yenileme arzusu içerisinde olmaları uzaktan eğitime hazırbulunuşluk anlamında ciddi bir ön koşulu yerine getirmiş olmalarını sağlayacaktır. Burada BİT kullanım oranının ve BİT’e olan yatkınlığın öğrenen tarafında çok fazla yeterli seviyede olmaması diğer paydaşlara göre bir kayıp olmayıp, zaten sürece dahil olduklarında BİT kullanımını kavrayabileceklerdir.

Uzaktan Eğitimde Öğretenlerin Hazırbulunuşlukları. Uzaktan eğitim algısıyla ilgili olarak öğretim elemanları üç grupta incelenebilir. Uzaktan eğitimi reddedenler, kısmi olarak kabul edenler ve kabullenenler şeklindedir. Akademik anlamda kendi dallarıyla ilgili başarıları tartışılmayacak düzeyde olan öğretim elemanlarının genel bir çoğunluğunun uzaktan eğitim

ve açıköğretim kavramlarına karşı olumsuz görüşlerinin olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir. Kendileri uzaktan eğitim süreci içerisinde olmak istemedikleri gibi yaptıkları olumsuz eleştirilerle bu yapıya adapte olmuş veya olacak olan öğrenen ve öğreten bireyleri de etkisi altına alarak sürecin motivasyonu düşürebilmektedir. Uzaktan eğitim oluşumu içerisinde bu ve benzer görüşte olan öğretim elemanlarının görevlendirilmesi yönetsel anlamda yapılabilecek en büyük yanlışlardandır.

Gözlemler ve yapılan araştırmalarda, bir grup öğretim elemanı uzaktan eğitim süreci içerisinde öğrenen veya öğreten rolünü hiç üstlenmemiş olmasına rağmen olumlu görüş bildirdiklerine şahit olunmuştur. Farklı öğretim elemanlarından alınan bazı görüşler şu şekildedir;

- *Derslerin tamamı uzaktan eğitim şeklinde verilemez. Öğrenciler bir şekilde uygulama dersi olsun ya da olmasın öğretmenleriyle yüz yüze eğitim yapılmalıdır.*
- *Derslerin bir kısmı veya tamamı uzaktan eğitim yoluyla yapılmış olsa bile tüm teorik ve uygulama sınavları öğretmenle yüz yüze yapılmalıdır.*
- *Tamamı uzaktan eğitim olan bir sistem yanlıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitimde dersleri takip etmeleri, bir takım projeleri yürütmeli, canlı derslere katılmalı beraberinde de belirli dönemlerde yüz yüze eğitim yoluyla bir araya gelinerek ders pekiştirilmelidir.*
- *Uzaktan eğitim yoluyla verilecek olan eğitimlerde altyapı şarttır. Bir tıp doktoruna, bir işletme çalışanına bilgilendirme amaçlı uzaktan eğitim yoluyla öğretme ve bilgilendirme toplantıları yapılabilir. Ama hiç bilmeyen öğrenme aşamasında olana eğitim verilmez ve yeterli olunmaz. Örneğin uzaktan eğitim yoluyla önlisans ve lisans eğitimi doğru bir yaklaşım değildir. Ancak lisansüstü eğitimlerde uzaktan eğitim ağırlıklı olarak yürütülebilir hatta yürütülmelidir. Lisansüstü öğrenci sayılarının az olması, öğrenciyi ölçme değerlendirme anlamında daha kolaydır. Uzaktan eğitim ağırlıklı olarak lisansüstü eğitimlerde uygulanmalıdır.*
- *Öğrenciler uzaktan eğitim derslerinden önce yüz yüze eğitimle bir araya gelerek hem grup içerisindeki arkadaşlarını, hem dersleri hem de öğretmenleri tanımalıdırlar. Öğretenin öğrencisini tanımadığı bir sistemde öğretmek mümkün değildir. Öğrencilerin öğretmenlerine, uzaktan eğitime ve derslerine oryantasyonu sağlandıktan sonra uzaktan eğitimle devam edilebilir.*

Bu düşünceler doğrultusunda öğretim elemanları uzaktan eğitimi, geleneksel eğitimi destekler nitelikte bir eğitim şekli olarak kabul ettikleri ve tek başına uzaktan eğitimin yeterli olmayacağı görüşündedirler. Ayrıca önlisans ve lisans eğitimlerinde uzaktan eğitim ve açıköğretim çalışmalarının ticari beklentiler için yapıldığını buradaki başarının geleneksel başarıyla kıyaslanamayacağı görüşü hakimdir. Lisansüstü öğretimlerde uzaktan eğitim geleneksel eğitimle birlikte harmanlanmış bir şekilde yürütülmesi durumunda daha da başarılı olunacağı görüşü vardır.

Bir diğer grup görüşü ise genellikle uzaktan eğitimi tamamen kabullenmiş öğretim elemanlarıdır. BİT'in gelişmesi doğrultusunda öğrencilerin uzaktan eğitim yapısına çok rahat ayak uydurabilecekleri ve geleneksel eğitimden daha fazla avantajları ve alternatifleri olduğu görüşü vardır. Geleneksel eğitimde bazen basılı bir materyal bile kullanılmazken uzaktan eğitimde basılı materyallerin yanında, çoklu ortam yapılarıyla eğlenceli öğrenme yöntemleri sunulmaktadır. Yani öğrenci fare ile tıklayarak videosunu izleyebilmekte, sesli materyalleri dinleyebilmekte ve hatta oyun oynayarak öğrenebilmektedir. Bunun dışında dersin canlı olarak işlenmesi ve sistem üzerinde ödevlerin takip edilmesi gibi çalışmalar öğrencinin geleneksel eğitime göre aktivitesini artırdığı gibi öğrenim seviyesini de yükseltmektedir. Gelecek yıllarda özellikle sosyal bilimlerde ve bazı teknik bilimlerde uzaktan eğitimle öğrenen birey sayısının geleneksel öğrenen birey sayısı ile eşit olabileceği öngörüsü de öğretim elemanlarının görüşlerindedir.

Uzaktan Eğitimde Kurumsal Hazırbulunmuşluk. Ülkemizde uzaktan eğitim yöntemiyle öğrenim görenlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kurumsal hazırbulunmuşluk öncelikle teknik altyapının oluşturulması, yeterli personel sağlanması ve personelin eğitilmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitim alanında yetişmiş personel bulmak kurumlar için çok kolay değildir. Kurumlar BİT teknolojisine yatkın mevcut personelin eğitim almalarını sağlayarak uzaktan eğitime uyumlarını sağlamakta olup sürecin uzamasına sebep olabilmektedir.

Bu çalışmada iki uygulama örnek olarak verilmiştir. Seçilen iki üniversitenin özellikleri; birisi uygulamaya yeni başlayan Ordu Üniversitesi ve uygulamayı uzun süredir yapan Afyon Kocatepe Üniversiteleridir.

Ordu Üniversitesi Örneği. Ordu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2014 Haziran ayında kurulmuş ve altyapı çalışmalarını tamamlamaya çalışmaktadır. Kurulumundan itibaren 3 aylık bir süre içerisinde, gerekli olan öğrenim yönetim sistemi yazılımı, canlı ders yazılımı ve bu yazılımların yüklü olması gereken fiziksel sunucuyu temin ederek, kurulumlarını yapmış ve kısıtlı sayıdaki personelin eğitilmesini sağlamıştır. Sistem şu

anda uzaktan eğitimle ilgili tüm hizmeti sunabilecek güçlü internet altyapısına, yazılım ve donanıma sahip durumdadır. Personel takviyesi yapılması durumunda da tüm uzaktan eğitim faaliyetlerinde ihtiyaca yanıt verebilecek düzeyde olacaktır.

2014-2015 güz yarıyılında üniversitenin tamamında okutulmakta olan ortak dersler (Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili, Yabancı Dil) uzaktan eğitim yoluyla verilmesine karar verilmiştir. Öğrencilerin kullanımı için henüz seslendirilmiş içerik, PDF dokümanları ve videolar olmadığı için, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü ile yapılan protokolle ders materyallerinin öğrencilerce kullanımı için bir yıllığına kiralanmıştır. Öğrenciler Adobe Connect yazılımı üzerinden kendilerine tahsis edilen kullanıcı adı ve şifreleriyle sisteme dahil olmuşlar ve canlı derslere katılımları sağlanmıştır. Ders materyallerini web sayfası üzerinden takip etmişlerdir. Ara sınav, yarıyıl sonu sınavı ve bütünleme sınavları tüm birimlere merkezi olarak uygulanmıştır.

Hem güz hem de bahar yarıyılı boyunca ortak dersler birimine bağlı olan öğretim elemanların görevlendirilmesi üzerine, bir sonraki yıl için kendi materyallerinin hazırlığını yapmışlar ve ders içeriklerinin hazırlığını tamamlamışlardır. Öğretim elemanlarına bu aşamada personelin kısıtlı olmasından ötürü eğitim almış olan kısmi zamanlı olarak görevlendirilmiş öğrencilerin destek vermesi sağlanmıştır. Materyal tasarımı anlamında yetişmiş personelin olması çok büyük önem arz etmektedir. Böylelikle 2015-2016 öğretim yılında ortak derslerin yürütülmesi yine üniversite genelinde uzaktan eğitim uygulamasıyla devam edecektir. Uzaktan eğitim ve öğretim elemanlarının ortaklaşa hazırladıkları görsel ve işitsel materyaller üzerinden e-öğrenme yoluyla öğrencilerin eğitimleri sağlanacak ve sınavlardaki başarılarına göre değerlendirme yapılacaktır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesinde 2000 yılında ortak dersler olarak ifade edilen “Türk Dili”, “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi”, “İngilizce” dersleri açık öğretim yöntemi ile yürütmeye başlanmıştır. Bu bağlamda ilgili dersler için ortak sınavlar düzenlenmiş, bu sınav ve ölçme/değerlendirme için “Enformatik Bölümü” görevlendirilmiştir. İki yıl süren bu öğretim süreci öğrenci başarılarında görülen başarı düşüklüğü nedeniyle sonlandırılmıştır.

2005 yılında uzaktan eğitim sisteminin alt yapısını oluşturma amacı ile yüz yüze yürütülen “Temel Bilgi Teknolojileri” derslerinde kullanılmak üzere, interaktif bir yapıya sahip görsel ve işitsel özelliğe sahip web ortamından erişilebilen yardımcı bir ders materyali hazırlanmıştır. İlgili ders materyali için kazanım temelli senaryo çalışması yapılarak materyal geliştirilmiş ve öğrencilerin hizmetine sunulmuştur. İlk uzaktan eğitim çalışması olan bu

uygulama, öğrenen ve öğreten tarafında beğeni kazanmış, öğrenme becerilerinin geliştirilmesinde katkı sağladığı ifade edilmiştir.

TÜBİTAK projesi kapsamında kontrollü olarak, aynı düzeyde öğrenme becerisine sahip iki grup ele alınmıştır. Bu gruplardan birisinin tamamen asenkron interaktif öğrenme yöntemi ile “Temel Bilgi Teknolojileri” dersinin verilmesi, ikinci grubun ise yüz yüze öğretilmesi sağlanarak, dönem sonunda başarı düzeyleri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlarda iki grubun da öğrenme düzeylerinde farklılık olmadığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesini kazanan öğrencilerin uzaktan eğitimde hazırbulunuşluk düzeylerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

2005-2010 yılları arasında hazırlanan interaktif materyaller Temel Bilgi Teknolojileri dersleri için yardımcı kaynak ve uzaktan eğitimle bilgisayar sertifika programları için kullanılmıştır. 2010 yılında üniversitemiz senatosunda alınan karar ve YÖK oluru ile “Temel Bilgi Teknolojiler Kullanımı”, Türk Dili” ve “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” dersleri tamamen uzaktan eğitim ile verilmesi düşünülmüştür. Bu projenin başlangıcında “Türk Dili” ve “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” dersleri için her iki yarıyı için müfredatta yer alan konular video çekimleri yapılarak öğretim yönetim sistemine yüklenmiştir. Temel Bilgi Teknolojileri için daha kapsamlı bir çalışma yapılarak, ECDL V5 ve IKMEP’e uygun olarak iki ciltten oluşan kitap yazılmıştır. İlgili kitapların tüm üniteleri uygulamalı olarak video çekimleri yapılmış ve öğretim yönetim sistemine dahil edilmiştir.

Benzer bir çalışma da 2007-2009 yılları arasında “Bilimsel Araştırma Yöntemleri” dersi için interaktif, görsel ve işitsel özelliklere sahip, lisansüstü derslerde kullanılması planlanan bir içerik oluşturulmuştur. Bu çalışmanın katma değeri hem akademik olarak değerlendirilmiş, hem de ders materyali olarak ortaya çıkmıştır. Halen yürütülen uzaktan eğitim yüksek lisans programlarının bazılarında kaynak olarak kullanılmaktadır.

Yedi yıllık bilgi ve deneyimleri lisansüstü eğitimde yürütme kararı ile ülkemizde ilk ve tek tezli yüksek lisans programı için YÖK’e başvuru yapılmış ve kabul edilmiştir. Altyapı ve eğitim sistemi olarak hazırbulunuşluk düzeyini kanıtlayarak 2012 yılında ilk yüksek lisans programına başlanmıştır. Yüksek lisans programına gösterilen ilgi, öğrencilerin göstermiş olduğu başarı ve hem akademik olarak hem de ticari olarak elde edilen katma değeri yüksek tez çalışmaları yapılan uzaktan eğitimde başarının kanıtlandığını göstermektedir. 2013 yılından bu yana Eğitim bilimlerinde tezsiz yüksek lisans programı ve Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu bünyesinde yer alan üç program ile Afyon Kocatepe Üniversitesinde uzaktan eğitim çalışmalarına devam edilmektedir.

Uzaktan Eğitime Hazırbulunuşluk Ölçme Teknikleri. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algıları ve hazırbulunuşluklarıyla ilgili çalışma çok az olduğu gibi genellikle uzaktan eğitim yapısında ders veren mevcut öğretim elemanlarıyla ilgili çalışmalar yaygındır. Literatürde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime hazırbulunuşluk çalışmalarıyla ilgili değişik yöntemlerle çalışmalar yapılmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim algılarının ve hazırbulunuşluk yapılarının nicel ve nitel gözlemlerle, mülakatlarla, anket ve geliştirilen ölçekler yoluyla bilimsel bir yaklaşımda bulunmuş ve genellikle öğretim elemanlarının yaklaşımlarıyla ilgili olumlu sonuçlar alınmıştır.

Bu çalışma hala devam etmektedir. Çalışmamızda birçok hazırbulunuşluk anketi incelenmiş, uzaktan eğitimde henüz ders vermeyen öğretim elemanlarına yönelik olarak, Karal ve Erümit (2009) tarafından geliştirilen “Karedeniz Teknik Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Uzaktan Eğitime Bakışı ve Hazırbulunuşlukları” anketi referans alınmıştır. Geliştirilmiş olan anket (İnan, 2013) tarafından “Dicle Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Uzaktan Eğitim Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi” konulu çalışmada da kullanılmıştır. Anket, kişisel bilgilerin, evet/hayır sorularının, 3’lü ve 5’li likert tipi soruların olduğu ikişer bölüm ve ayrıca açık uçlu iki sorunun bulunduğu toplam 6 bölüm ve 57 sorudan oluşmaktadır. Araştırmamızın bir sonraki aşamasında geliştirilen söz konusu anketin kullanılması düşünülmektedir.

Sonuçlar

Bireylerin bir etkinlik karşısında başarılı olmasının ön koşulu, etkinliğe olan olumlu bakış açısı ve istekli oluşudur. Hazırbulunuşluk kavramı da bireyin planlanan etkinlik vb. durumlara karşı istekli oluşu olarak ifade edilebilir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim alanında BİT açısından yeterli olmaması tek başına uzaktan eğitime karşı hazır olmadığı anlamına gelmemelidir. Öğretim elemanı eğer uzaktan eğitim etkinliğine istekli ise BİT kullanımı ve uzaktan eğitim alanındaki uyumunu en iyi seviyede ve en kısa sürede gerçekleştireceği öngörülmektedir. En büyük hazırbulunuşluk parametresinin uzaktan eğitimin yeterli bir eğitim şekli olacağına inanarak bu süreç içerisinde bulunmaya istekli olmaktır.

Üniversitede görevli öğretim elemanlarının uzaktan eğitimle ilgili fikirleri bölgesel ve kurumsal olarak değişebilmektedir. Uzaktan eğitimle ilgili yeni bir oluşum içerisindeki bir üniversite öğretim elemanları ile uzun zamandır bu süreci yürüten bir üniversitenin öğretim elemanlarının sürece ilişkin görüşlerinde farklılıklar olabilmektedir. Sadece uzaktan eğitimde görevli olan öğretim elemanlarının sürece ilişkin değerlendirmeleri yeterli olmayıp sürecin

dışında kalan akademik yapının da fikirleri önem arz etmektedir. Zira kurumsal kimliğin ön planda olduğu bir yapıda bir kısım öğretim elemanının destekleyip bir kısmının da desteklemediği bir yaklaşım beklenemez. Uzaktan eğitim sürecine yeni adım atmayı planlayan bir kurumsal yapının tüm akademisyenler tarafından desteklenmesi beklenir. Bu beklentiyi bilen öğretim elemanlarının da sürece ilişkin değerlendirmelerinde bir takım kaygılarından ötürü samimi yanıtlar vermeme ihtimalleri yüksektir. Bunu engelleyebilmek için değerlendirme yapacak öğretim elemanlarının kimliğini açık edecek veya şüpheye düşürecek bir çalışmadan kaçınılması doğru bir uygulama olacaktır.

Öneriler

Uzaktan Öğretim sürecine başlamadan önce ön çalışmaların yapılması, öğretim elemanlarının süreç hakkındaki düşünceleri, istek ve önerileri göz önünde bulundurularak hareket edilmelidir. Örneğin üniversitelerin bir kısmı ön hazırlık yapmadan ortak derslerin uzaktan eğitimde yürütülmesi kararı almıştır. Bu aşamada ortak derslerin uzaktan eğitimde verilmesi öğrenenlerin ve öğretenlerin tercihi olmadığı için uzaktan eğitime hazırbulunuşluk yaklaşımlarının da yeterli seviyede olması beklenemez. *Uzaktan eğitim hem öğrenenin hem de öğretenin tercih ettiği bir sistem olması halinde hazırbulunuşluk ve beraberinde başarı seviyesi yükselecektir.* Çalışmamızın bir sonraki aşamasında Ordu Üniversitesinde uzaktan eğitim yoluyla açılması planlanan önlisans, lisans ve yüksek lisans programlarıyla ilgili olarak öğretim elemanlarının görüşleri, uzaktan eğitim algıları, sosyal ve bilişsel hazırbulunuşluklarının analiz edilmesi düşünülmektedir.

Sadece öğretim elemanlarının hazırbulunuşluklarının sistemin başarısında yeterli olmadığı ve kurumsal hazırbulunuşluk yapısının da önemli olduğu anlaşılmaktadır. Kurumsal hazırbulunuşlukta deneyimli ve yeterli sayıda teknik personel olması hem sürecin sorunsuz işlemesi hem de öğretim elemanlarıyla birlikte materyal tasarımı aşamasında kolaylık sağlamaktadır. Ülke genelinde yeterli teknik personel olmayışı uzaktan eğitim alanında istihdam olanaklarını da kısıtlı hale getirmektedir. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı kurulmuş bu anabilim dalında tezli ve tezsiz yüksek lisans ile doktora eğitime başlanmıştır. Bu kısımda eğitim alan bireylerin genellikle uzman statüsünde akademik bir unvan olarak üniversitelerin uzaktan eğitim birimlerinde görev alması beklenmektedir. Uzaktan eğitim birimlerinde teknik anlamda ara eleman eksikliğinin bir önlisans programı açılarak uzaktan eğitim teknikeri gibi unvanlarla ara eleman yetiştirmeye olanaklar sağlanması yerinde bir karar olacağı öngörülmektedir.

Kaynakça

- Berk, A. (2004). Uzaktan eğitim yaklaşımı. *Mersin Üniversitesi ÖYP-YUUP Uzaktan Eğitim Çalıştayı*.
- Borotis, S. A., and Poulymenakou, A. (2004). E-Learning readiness components: Key issues to consider before adopting e-learning interventions. . *Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education*, Washington, USA. Erişim Tarihi 20.11.2015 <http://www.editlib.org/noaccess/11555/>.
- Choucri, N., Maugis, V., Madnick, S., Siegel, M., Gillet, S., O'Donnel, S., . . . Haghseta, F. (2003). Global e-readiness - for what? (Paper 177). Erişim Tarihi 20.11.2015 http://ebusiness.mit.edu/research/papers/177_choucri_global_ereadiness.pdf.
- Çallı, İ. (2002). Türkiye'de uzaktan eğitimin geleceği ve e-üniversite. *Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*.
- Dada, D. (2006). E-readiness for developing countries: moving the focus from the environment to the users. *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries*.
- Demir, Ö. (2015). Öğrencilerin ve Öğretim elemanlarının e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin incelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Doğan, Ş. (2013). Öğretim elemanlarının e-öğrenme sistemine yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Fer, S. (2011). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Anı.
- Gök, B. (2011). Uzaktan eğitimde görev alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algısı. Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Sistemleri, Yüksek Lisans Tezi.
- Harman, G., and Çelikler, D. (2012). Eğitimde hazır bulunuşluğun önemi üzerine bir derleme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 147-156.
- İnan, C. (2013). Dicle Üniversitesi Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *EJEDUS Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4.
- Karal, H., and Erümit, S. F. (2009). Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinin uzaktan eğitime bakışı ve hazır bulunuşlukları. *9th International Educational Technology Conference*, 354.

- Kaur, K., and Abas, Z. W. (2004). An assessment of e-Learning readiness at the open university Malaysia. *Paper presented at the international conference on computers in education (ICCE2004)*, Melbourne, Australia.
- Kaya, Z. (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. *Ankara: Pegem Akademi*.
- Lopes, C. T. (2007). Evaluating e-learning readiness in a health sciences higher education institution. *Proceedings of IADIS International Conference of E-learning, Porto, Portugal*.
- ÖSYM. (2015). *Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi*. Erisim Tarihi 29.07.2015 <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23595/2015-osys-yerlestirme-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgi-.html>
- Özer, B. (2011). Uzaktan Eğitim programlarının öğrenci ve öğretim üyesi görüşleri açısından değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi örneği). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi .
- Thorndike, R. L. (1971). Educational m-measurement. *Washington: American Council on Education*.
- Ünal, M. (2005). Eğitim fakültelerinde ortak ders olarak okutulan yabancı dil derslerinde öğrencilerin bilişsel hazırbulunuşluk düzeylerinin akademik başarıya etkisi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- YÖK. (2015). *Yükseköğretimin kurumlarında uzaktan öğretime ilişkin usul ve esaslar*. Erişim Tarihi 14.08.2015 https://www.yok.gov.tr/documents/10279/34559/uzaktan_ogretim_esas_usul.pdf/b8177cd6-5b3c-407a-9978-f8965419b117

Yazarlar Hakkında

Tevfik Fikret KOLOĞLU

Koloğlu, önlisans eğitimini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Ordu Meslek Yüksekokulu, Elektrik Programı, lisans eğitimi de Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı alanında tamamlamıştır. 2014-2015 Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başlamış ve tez aşamasındadır. Tez çalışmasında “Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açıları ve Hazırbulunuşlukları” konusunu çalışmaktadır. Ordu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde sunucu yönetimi, içerik geliştirme ve web sayfası tasarımı alanlarında teknik personel olarak görev yapmaktadır. Araştırma ve ilgi alanları içerisinde açık ve uzaktan eğitim, e-öğrenme, bilişim suçları, siber zorbalık, bilgisayar uygulamalı istatistik gibi konular girmektedir.

Posta adresi: Ordu Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Altınordu/Ordu
 Tel (İş): +90 452 233 48 65
 GSM: +90 452 233 48 65
 Eposta: kologlu52@hotmail.com

Öğr.Gör. Mahmut KANTAR

Afyon Kocatepe Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Lisans eğitimini Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik bölümünde tamamlamıştır. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fizik Anabilim dalında ve Afyon Kocatepe Üniversitesinde Fen bilimleri Enstitüsü İnternet ve Bilişim Teknolojileri Anabilim dalında “FATİH Projesi paralelinde 9. Sınıf Fizik Dersi Kuvvet ve Hareket Konusunda Ders Materyalleri Geliştirme” başlıklı tezleri ile yüksek lisans eğitimlerini tamamlamıştır. Halen Enformatik Bölüm koordinatörlüğü görevini sürdürmekte olup, Uzaktan eğitimle verilen önlisans, lisans ve yüksek lisans derslerinin genel koordinatörlüğünü yapmaktadır. Uzaktan öğrenme, e-öğrenme, oyunla öğrenme, web tabanlı uzaktan eğitim platformları, öğrenme yönetim sistemleri, video konferans sistemleri, mobil içerik geliştirme alanlarında çalışmaktadır.

Posta adresi: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Enformatik Bölümü, Afyonkarahisar
 Tel (İş): +90 272 228 12 11
 GSM: +90 272 228 12 11
 Eposta: mkantar@aku.edu.tr
 URL: <http://www.mahmutkantar.com.tr>

Prof. Dr. Mevlüt DOĞAN

Prof. Dr. Mevlüt Doğan, Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi'nde, Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini Newcastle Üniversitesinde (İngiltere) Atom ve Molekül Fiziği üzerine tamamladı. Temel çalışmalarını deneysel fizik çalışmaları üzerinde yaptı. Dr. Doğan, Afyon Kocatepe Üniversitesinde Enformatik bölüm başkanlığı görevinde de bulundu. Doğan, bu görev süresince ve sonrasında üniversitenin uzaktan eğitim alt yapısının oluşması üzerine çalışmalarda bulundu. SCORM uyumlu modüler öğrenim yönetim sisteminin tasarımı ve gerçekleştirilmesi ve uzaktan eğitim ders materyali hazırlamada içerik tasarımı, senaryo hazırlama üzerine çalışmalar yaptı. Fatih projesine uygun kazanım temelli ders materyalleri geliştirme üzerine çalışmalar da yapmaktadır. Uzaktan eğitimde alternatif çalışmalar ve Fizik eğitimi üzerine çalışmalara devam etmektedir.

Posta adresi: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Fizik Bölümü, Afyonkarahisar
Tel (İş): +90 272 228 13 11
GSM: +90 272 444 03 03
Eposta: mdogan@aku.edu.tr
URL: <http://www.mevlutdogan.com>